

Yabancılar İçin
**Başlangıç Düzeyi
Türkçe Sözlük (A1)**

Engin YILMAZ

3. Baskı

Prof. Dr. Engin YILMAZ

**Yabancılar İçin
BAŞLANGIÇ DÜZEYİ TÜRKÇE SÖZLÜK (A1)**

ISBN 978-605-241-507-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Aralık 2018, Ankara

3. Baskı: Şubat 2024, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

SUNUŞ

Sözlükler; hem bir dilin söz varlığını yansıtan hem de temel dil becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunan ana kaynaklardır. Sözlükler, özellikle yabancı dil öğrencileri için, dil öğrenme sürecinde ellerinden düşürmemeleri gereken bir kaynak niteliğini taşımaktadır.

Elinizdeki **-Yabancılar İçin- Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1)**'ü hazırlarken en çok dikkat ettiğimiz nokta; bu sözlüğün “kullanıcı dostu”, yani “öğrenci dostu” nitelikli olmasıydı. Belirtmemiz gerekir ki, **-Yabancılar İçin- Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1)**, uzun bir tarama döneminden sonra hazırlandı. Sözlüğü hazırlarken ana ilkimiz, hedef kitlenin düzeyine uygunluk oldu. Uzun yıllardır üzerinde çalıştığımız, son yıllarda ise yoğunlaştığımız bu kitapta bazı farklılıkların görüleceğini umuyoruz. Örneğin;

- i. Sözlükteki veri tabanını oluşturmak için; öncelikli olarak Yunus Emre Enstitüsü, Gazi Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi'nin Türkçe öğretim merkezleri tarafından yayımlanan “A1” düzeyindeki kitap setlerinden yalnızca “Ders Kitabı” niteliğinde olanların tamamı tarandı. Taramalarda, cümle içinde geçen dil malzemesi değerlendirilip sözlüğe alındı. Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından yayımlanan **Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı-Temel** adlı ders kitabı hem “A1” hem de “A2” düzeylerini temsil ettiği için, bu kitaptan çalışmanın sınırlılığı dikkate alınarak yalnızca kontrol amaçlı olarak yararlandı. Taranan dil malzemesi, **Cibakaya 2.3** dizin programı aracılığıyla alfabetik olarak listelendi. Gerek bu aşamada gerekse “taslak sözlük” oluşturulduktan sonra uzman görüşlerine başvurularak gerekli revizyonlar yapıldı.
- ii. Sözlükte; tanımı yapılan hedef sözcüğün ya da söz öbeğinin daha kolay bulunabilmesi için ilgili ögenin altı çizildi.
- iii. Sözlükte; çok anlamlılık durumunda, anlam sıralaması soldan sağa değil, görsel algılamayı ve okuma kolaylığını sağlaması amacıyla yukarıdan aşağıya şeklinde yapıldı.

- iv. Sözlüksel tanımı yapılan kavramın daha iyi anlaşılması için, “tanık cümle” verildi. Gerekli görülen kimi durumlarda, birden çok tanık cümle verilme yoluna gidildi. Tanık cümlelerin hangi kitaptan alıntılandığı bilgisi, ayrıca içinde kısaltmasıyla birlikte verildi. En sonda ise, → işareti kullanılarak ayrıca içinde ilgili sözlüksel maddenin İngilizce karşılığı verildi.
- v. Sözlükte; yalnızca sözcükler değil, ara madde olarak kabul edilen deyim, ata sözü, kalıplaşmış söz ve birleşik yapıdaki söz birimleri de ana maddenin altında ve daha içeriden tanımlanarak tanık cümle verildi.

Sözlük ve sözlüklük konusuna, uzun zamandan beri ilgi duyuyorum. Bu doğrultuda; hazırlamış olduğum **Temel Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü**, 2014 yılında Pegem Akademi tarafından yayımlandı. 2017 yılında kuramsal nitelikli kitabım olan **Sözlük Bilimi Üzerine Araştırmalar** aynı yayınevi tarafından yayımlandı. Bu yılın nisan ayı içinde, yine Pegem Akademi tarafından **-Ortaokullar İçin-Güncel Yeni Türkçe Sözlük** adlı çalışmam yayımlandı.

-Yabancılar İçin- Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1)'ün yabancı öğrencilere ve alan uzmanlarına yararlı olmasını diliyorum. Kılavuz kitap niteliğindeki bu çalışmanın Türkiye'nin 2023 vizyonu doğrultusundaki hedeflerine ulaşmada, küçük de olsa bir katkı yapmasını diliyorum. Sözlükte bulunması gerektiği düşünülen yeni sözcük, söz öbeği önerileri tarafıma iletildiği takdirde, bir sonraki baskıda gerekli düzeltmeleri ve değişiklikleri yapacağımı belirtmek isterim. İyi bir sözlüğün önemli özelliklerinden birisi de “güncellenbilir” ve “geliştirilebilir” olmasıdır. Bu bakımdan, geribildirimler son derece önemlidir.

Sözlüğün basımını gerçekleştiren Pegem Akademi'nin değerli yöneticisi Servet Sarıkaya'ya ve emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Prof. Dr. Engin YILMAZ

(E-posta: yeniturkcesozluk@gmail.com)

KISALTMALAR

anl. → Anlamdaş

AÜ, YH1 → Ankara Üniversitesi, Yeni Hitit-1

bağ. → Bağlaç

bk. → Bakınız

ed. → Edat

GÜ, YİT-A1 → Gazi Üniversitesi, Yabancılar İçin Türkçe-A1
Temel Düzey Ders Kitabı

İÜ, YİTDK-A1 → İstanbul Üniversitesi, Yabancılar İçin Türkçe
Ders Kitabı-A1

krş. → Karşıt anlamlı

mec. → Mecaz anlamlı

Öz. ad → Özel ad

sf. → Sıfat

ünl. → Ünlem

YEE, TÖS-A1 → Yunus Emre Enstitüsü, Türkçe Öğretim
Seti-A1 Ders Kitabı

zf. → Zarf

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	iii
Kısaltmalar	v
a A	1
b B.....	9
c C.....	18
ç Ç.....	20
d D.....	23
e E.....	30
f F.....	34
g G	36
h H.....	42
ı I.....	48
i İ.....	49
j J.....	53
k K	54
l L.....	65
m M.....	67
n N.....	73
o O.....	75
ö Ö.....	78
p P.....	81
r R.....	85
s S.....	88
ş Ş.....	97
t T	99
u U.....	106
ü Ü.....	108
v V	109
y Y.....	110
z Z.....	116

Kaynakça.....	117
Yararlanılan Genel Ağ Kaynakları.....	117

a | A

abdest ad Müslümanların namaz başta olmak üzere bazı ibadetlerini yapabilmek için uygun bir şekilde suyla elini yüzünü ve ayaklarını yıkaması.

→ (*ablution*)

- **abdest almak** Müslümanlar, namaz başta olmak üzere bazı ibadetlerini yapabilmek için uygun bir şekilde suyla elini yüzünü ve ayaklarını yıkamak: “Babasıyla birlikte abdest al-dılar ve evden çıktılar.” (YEE, TÖS-A1, 152)

→ (*perform ablution*)

abi, ağabey ad Kendisine göre yaşça büyük olan erkek kardeş: “Büyük amcamın iki oğlu var. Onlar benim ağabeyim.” (YEE, TÖS-A1, 44)

→ (*big brother*)

abla ad Birisinin yaşça kendisinden büyük kız kardeşi: “Sevim, Suna ve Mert’in ablası.” (İÜ, YİTDK-A1, 53)

→ (*big sister*)

acaba zf. Merak edilen bir şeyi öğrenme işleviyle kullanılan bir sözcük. “Acaba boş odanız var mı?” (YEE, TÖS-A1, 25)

→ (*I wonder*)

acımak Vücudun bir yeri ağrıtmak, acı vermek: “Parmagım acıyor.” (İÜ, YİTDK-A1, 90)

→ (*to hurt*)

acil sf. Hemen yerine getirilmesi gereken, ivedi: “Uçağımızda altı adet acil çıkış kapısı vardır. Acil inişlerde, uçağı, kapılardaki kaydıraklardan terk ediniz.” (YEE, TÖS-A1, 102); “Osmanlı Devleti’nde, habercilerin farklı görevleri vardı. Bir kısmı acil haberleri ulaştırdı bir kısmı da normal haber veya mektup götürdü.” (YEE, TÖS-A1, 134)

→ (*urgent, immediate*)

- **acil çıkış kapısı** Uçaklarda ya da büyük binalarda yangın, deprem vb. olağanüstü durumlarda insanların güvenli bir şekilde bulunduğu ortamdan çıkmasını sağlayan kapı: “Uçakta kaç adet acil çıkış kapısı var?” (YEE, TÖS-A1, 102)

→ (*emergency exit*)

aç sf. Yeme ihtiyacı olan: “Sabahtan beri açım.” (İÜ, YİTDK-A1, 75)

→ (*hungry*)

▲ **krş. tok**

açık 1. sf. Çalışır durumda, faal: “Televizyon açık mı?” (YEE, TÖS-A1, 21)

▲ **krş. kapalı**

2. sf. Berrak, duru: “Hava güneşli ve açık.” (YEE, TÖS-A1, 113)

→ (*open*)

▲ **krş. kapalı**

açık büfe sf. Yiyecek ve içeceklerin serbestçe seçildiği düzende olan: “Hafta sonları açık büfe kahvaltısı var. Çok güzel bir yer.” (İÜ, YİTDK-A1, 46)

→ (*open buffet*)

açıklamak Bir konuyla ilgili gerekli bilgiyi sözlü ya da yazılı olarak bildirmek: “Henüz açıklamadılar babacığım.” (YEE, TÖS-A1, 133)

→ (to declare)

ad ad İsim: “Benim adım Mehmet.” (YEE, TÖS-A1, 10)

→ (name)

▲ **anl. isim**

ada ad Her yanı suyla çevrili yer: “Sahilden adaya kadar yüzelim mi?” (YEE, TÖS-A1,75)

→ (island)

adres ad Birisinin yaşadığı ya da çalıştığı mekânın mahalle, cadde, sokak vb. belirtildiği kayıt: “Temel ifadelerle adres tarif edebilirim.” (YEE, TÖS-A1, 45)

→ (address)

afiş ad Bir şeyi duyurmak, tanıtmak için hazırlanan duvar ilanı: “Arkadaşımıza E-posta yazın, afişteki bilgileri kullanın.” (GÜ, YİT-A1, 30)

→ (banner)

▲ **anl. ast**

afiyet olsun ünl. Bir şey yiyen ya da içen birisine söylenen iyi dilek bildiren bir söz: “İşte kahvelerimiz hazır. Afiyet olsun!” (GÜ, YİT-A1, 70)

→ (bon appetit)

affetmek Birisini yaptığı hata ya da işlediği suçtan dolayı bağışlamak.

- **affedersin, affedersiniz** Birisine bir şey sorulduğunda, birisinden bir şey istendiğinde nezaket gereği kullanılan söz:

“Affedersiniz. Yıldız Apartmanı nerede?” (YEE, TÖS-A1, 68)

→ (excuse me)

ağabeyi → **bk. abi**

ağaç ad Meyve verebilen, uzun yıllar yaşayabilen bitki: “Burası çok güzel bir yer. Her yerde ağaçlar ve yürüyüş yerleri var.” (İÜ, YİTDK-A1, 87)

→ (tree)

ağır sf. Ağırılığı fazla olan: “Dünyanın en ağır hayvanı balınadır.” (YEE, TÖS-A1, 128)

→ (weighty)

ağırılık ad Ağır olma durumu: “Bu dizüstü bilgisayarın ağırılığı ne kadar?” (GÜ, YİT-A1, 64)

→ (weight)

ağrı kesici ad Acıyı, ağrıyı dindiren ilaç: “Ağrı kesici kullandım ama fayda etmedi.” (YEE, TÖS-A1, 91)

→ (pain killer)

ağrımak Vücutun bir yerinde ağrı olmak: “Nereniz ağrıyor?” (İÜ, YİTDK-A1, 91)

→ (to hurt)

ağız (-ğzı) ad Yüzün iki çenesi arasında bulunan nefes alıp veremeye, besinleri çiğnemeye yarayan boşluk: “Ağızımda yara var.” (YEE, TÖS-A1, 91)

→ (mouth)

ağlamak Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb. duyguların etkisiyle göz yaş dökmek: “Aslı ağlıyor mu?” (YEE, TÖS-A1, 39)

→ (to cry)

ağustos ad Yılın sekizinci ayı: “Her ağustos ayının son çarşambası insanlar İspanya’nın Bunol köyüne geliyor ve domates festivalini kutluyor.” (İÜ, YİTDK-A1, 78)

→ (*august*)

aile ad Anne, baba ve çocuk(lar)tan oluşan kan bağına dayalı sosyal birlik: “Merhaba. Adım Yiğit. 12 yaşındayım, altıncı sınıf öğrencisiyim. Ailemle Ankarada yaşıyorum.” (YEE, TÖS-A1, 30)

→ (*family*)

ajanda ad Gerekli notların kaydedildiği takvim şeklindeki defter: “Aşağıdaki ajandayı kendimize göre dolduralım. Neler yapıyoruz? Konuşalım.” (İÜ, YİTDK-A1, 71)

→ (*agenda*)

akıl ad Düşünme, anlama ve kavrama gücü. (bk. İÜ, YİTDK-A1, 80)

→ (*mind*)

▲ **anl. us**

akıllı sf. Gerçekleri görüp ona göre davranan ya da konuşan: “Biz akıllı öğrencileriz.” (YEE, TÖS-A1, 69); “Onların üç çocukları var. Onların adları Fatma, Nursel ve Mustafa. Onların hepsi üniversitede öğrenci. Çok akıllı ve çalışkanlar.” (İÜ, YİTDK-A1, 82)

→ (*smart*)

akraba ad Kan bağıyla birbirine bağlı olan kimse: “Bayram günü insanlar anneanne, babaanne ve dede gibi büyük akrabalarını ziyaret ediyorlar

ve onların ellerini öpüyorlar.” (İÜ, YİTDK-A1, 72)

→ (*relative*)

akşam zf. Güneşin batışı ile geceye kadar olan zaman dilimi, akşamleyin: “Sabahtan akşama kadar neler yapıyorsunuz?” (YEE, TÖS-A1, 66)

→ (*evening*)

- **akşam yemeği** Akşam vakti yenilen yemek: “Akşam yemeğinden önce kazağımı ve gömleğimi babama gösterdim.” (YEE, TÖS-A1, 58)

→ (*dinner*)

alın (-lnı) ad Yüzün saçlar ile kaşlar arasında kalan kısmı: “Alın kızardı.” (YEE, TÖS-A1, 91)

→ (*forehead*)

alışveriş ad Alım satım işi: “İşten sonra alışverişe gittim.” (YEE, TÖS-A1, 52)

→ (*shopping*)

- **alışveriş merkezi** (~AVM) Alışveriş, dinlenme, eğlenme amacıyla yapılmış olan büyük bina: “Arkadaşım Merve ve ben alışveriş merkezini iki saat dolaştık.” (YEE, TÖS-A1, 59); “AVM’ye gitmek istiyorum.” (GÜ, YİT-A1, 22)

→ (*shopping center*)

- **alışveriş sepeti** Alışveriş sırasında çeşitli ürünlerin konulduğu sepet: “Alışveriş sepetinizin çok dolu. Neler aldınız?” (YEE, TÖS-A1, 56)

→ (*shopping cart*)